

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระพุทธศาสนาจะเจริญมั่นคงในสังคมโลกได้นั้นมิได้ขึ้นอยู่กับบุคคลเพียงคนเดียวหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เป็นความรับผิดชอบของทุกคนในสังคม เมื่อพระพุทธองค์ก่อนจะปรินิพพาน “มิได้ทรงมอบอำนาจในการบริหารปกครองแก่ใคร แต่ทรงรับสั่งให้คณะสงฆ์หรือทุกคนในสังคม ถือหลักการสำคัญคือหลักธรรมคำสอนของพระองค์หรือหลักพระธรรมวินัย”^๑ ความมั่นคงหรือไม่มั่นคงของพระธรรมวินัย ขึ้นอยู่กับพฤติกรรมและการเอาใจใส่ในการศึกษาของพุทธบริษัท ๔ คือ “ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา”^๒ พระพุทธศาสนาถือกำเนิดขึ้นมาในชมพูทวีปอันเป็นถิ่นของนักปราชญ์เจ้าลัทธิมากมาย โดยมีเจ้าชายองค์หนึ่งทรงพระนามว่า “เจ้าชายสิทธัตถะ” ได้ทรงสละพระมหาลี พระโอรสและราชสมบัติเสด็จออกบวชเพื่อแสวงหาวิธีหลุดพ้นจากความทุกข์ พระองค์จึงได้ไปศึกษาจากนักปราชญ์เจ้าลัทธิที่มีชื่อเสียงต่างๆ จนหมดวิชาของเจ้าลัทธิ แต่ก็ไม่ใช่วิธีการพ้นทุกข์พระองค์จึงได้ออกไปหาวิธีดับทุกข์ด้วยพระองค์เอง พระองค์ทรงปฏิบัติอยู่ ๖ ปีแต่ก็ไม่ใช่หนทางแห่งการดับทุกข์ พระองค์จึงทรงหันมาปฏิบัติทางสายกลางคือ “มัชฌิมาปฏิปทา” จนถึงวันเพ็ญ เดือน ๖ พระองค์จึงได้ตรัสรู้สัมมาสัมโพธิญาณสำเร็จเป็น “พระพุทธเจ้า” พระองค์ค้นพบความจริงอันประเสริฐ หรือเรียกว่า อริยสัจ ๔ และพระพุทธเจ้าทรงนำหลักธรรมที่ทรงค้นพบที่สั่งสอนให้แก่บุคคลทำให้เกิดความเลื่อมใสจึงขอบวชเป็นพระภิกษุสงฆ์ในพระพุทธศาสนา จนเกิดพระรัตนตรัยขึ้นในโลกและพระพุทธเจ้าทรงส่งพระสาวกนั้นไปประกาศพระศาสนาการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจนเป็นที่แพร่หลายในทุกยุคทุกสมัยนั้นพระสงฆ์สาวกนับว่า “เป็นผู้มีบทบาทสำคัญ เพราะว่าเป็นส่วนหนึ่งของพระรัตนตรัยหนึ่งในพุทธบริษัทซึ่งถือว่าเป็นองค์ประกอบหลักของพระพุทธศาสนา”^๓

^๑ที.ม. (ไทย) ๑๐/๑๙๙/๑๔๘.

^๒ส.น. (ไทย) ๑๖/๑๕๖๑๒๖๒-๒๖๓.

^๓เสฐียร พันธงชัย, ศาสนาเปรียบเทียบ, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : ผดุงวิทยาการพิมพ์, ๒๕๑๖), หน้า ๑๑.

พระสาวกที่ส่งไปนั้นเป็นเปี่ยมไปด้วยผู้ปฏิบัติดี ปฏิบัติตรงและปฏิบัติสมควร ยึดมั่นในคำสอนของพระพุทธเจ้าและยังความศรัทธาให้เกิดแก่สาธุชน การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในสมัยนั้นกระทำกันหลายรูปแบบ เช่น “การปฏิบัติตนให้มีปฏิปทาน่าเลื่อมใส การสนทนา การแนะนำ การตอบปัญหาข้อข้องใจและการแสดงธรรม โดยที่พระพุทธเจ้าประธานหลักในการเผยแผ่ให้พระสาวกยึดถือเป็นหลักปฏิบัติในการแสดงธรรม ให้มีเหตุผลต่อเนื่องกันไปโดยลำดับ ชี้แจงให้เข้าใจชัดเจนในต่างประเด็น แสดงธรรมด้วยจิตเมตตา มุ่งจะให้ประโยชน์แก่ผู้ฟัง ไม่แสดงธรรมเพราะเห็นแก่ลาภสักการะ แสดงธรรมไม่ยกตนข่มท่านและไม่เสียดสีข่มขู่ผู้อื่น พระพุทธเจ้าทรงยกย่องพระอรหันต์ทั้งหลายเหล่านั้น”^๕ ตามความรู้ความสามารถ และมีคุณสมบัติพิเศษควรแก่การยกย่องสรรเสริญ “พระพุทธองค์ก็ทรงยกย่องสรรเสริญตามควรแก่กรณี จะเห็นได้ว่าการยกย่องมี ๒ ลักษณะ คือ ๑) ยกย่องโดยประธานตำแหน่งบริหาร เช่น ทรงยกย่องพระสาวกให้ดำรงตำแหน่งพระอัครสาวกฝ่ายขวา ทรงยกย่องพระมหาโมคคัลลานะให้ดำรงตำแหน่งพระอัครสาวกฝ่ายซ้าย ๒) ยกย่องตามคุณสมบัติพิเศษ เพื่อให้เป็นที่ปรากฏว่าสาวกท่านใดมีคุณสมบัติยอดเยี่ยมในทางไหน การยกย่องนี้เรียกว่า ยกย่องให้มีเอตทัคคะ ซึ่งมีทั้งภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก และอุบาสิกา มากมายรวมทั้งพระสวามีเถระด้วย”^๖ ในสังคมไทยปัจจุบันเป็นสังคมพุทธตั้งอยู่ภายใต้เงื่อนไขทางอัตลักษณ์และชาติพันธุ์ที่หลากหลายและเป็นสังคมพหุวัฒนธรรม “ประกอบด้วยสถาบันหลักที่สำคัญ คือสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์เป็นศูนย์รวมยึดเหนี่ยวจิตใจของคนไทยโดยเฉพาะ สถาบันพระพุทธศาสนาที่ถือว่าเป็นศาสนาที่มีอิทธิพลต่อวิถีการดำรงชีวิต การศึกษา ศิลปวัฒนธรรม ค่านิยม ความเชื่อ พระสงฆ์จึงเป็นผู้นำทางจิตใจของชาวบ้านและสังคมเป็นที่เคารพนับถือบูชา “เมื่อชาวบ้านมีความทุกข์เดือดร้อน ไม่สบายใจก็จะมาขอคำปรึกษาจากพระสงฆ์ เมื่อมีกิจกรรมสาธารณประโยชน์ เช่น ขุดบ่อน้ำสร้างโรงเรียน ทำถนน สร้างสะพาน พระสงฆ์ก็จะมามีบทบาทในการให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนทุกครั้ง”^๖

หลักคำสอนในพระพุทธศาสนาแม้จะตัดความเชื่อในเรื่องฤทธิ์เดชและปาฏิหาริย์ออกหมดก็ไม่ทำให้พระพุทธศาสนากระทบกระเทือนอะไรแม้แต่น้อย เพราะพระพุทธศาสนามีได้มีรากฐานอยู่บนเรื่องฤทธิ์เดชปาฏิหาริย์ หากอยู่ที่เหตุผลและคุณงามความดีที่พิจารณาเห็นได้จริงๆ เพราะพุทธศาสนิกชนชาวไทยมิได้นับถือพระพุทธศาสนาเพราะเห็นแก่เรื่องฤทธิ์เดชปาฏิหาริย์เลยเท่านั้น เรามีได้นับถือพระพุทธศาสนาเพราะความมีฤทธิ์ของพระสาวกบางรูปบางท่าน แต่ความมหัศจรรย์ใน

^๕ อด. ปญจก (บาลี), ๒๒/๑๙๕/๑๗๔ - ๙.

^๖ กรมการศาสนา, ประวัติพระพุทธศาสนาแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี ภาค ๑, (กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๒๕), หน้า ๑๖๖.

^๖ พระไพศาล วิสาโล, อำนาจและยุทธวิธีไร้ความรุนแรง, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๙), หน้า ๗๒-๗๓.

พระพุทธศาสนาก็ไม่ปฏิเสธแต่อิทธิปาฏิหาริย์ก็เป็นตัวปราบพวกเดียรถีย์และทำให้ผู้ที่เห็นเกิดความศรัทธาแก่พระพุทธศาสนาเหมือนกันเช่น พระสิวลีเถระเป็นพระเถรรูปหนึ่งที่สำคัญยิ่งในพุทธศาสนาในสมัยพุทธกาล เป็นผู้มึญญาดิการมาก นอกจากนี้พระสิวลีเถระยังมีอิทธิพลต่อสังคมไทยอย่างยาวนานและต่อเนื่อง ทั้งด้านความเชื่อ ความศรัทธา จะเห็นได้จากศิลปกรรมปติมากรรมรูปเคารพที่ถูกสรรค์สร้างขึ้นและประดิษฐานไว้ในสถานที่ต่างๆ ทั้งภายในวัด โดยเฉพาะอุโบสถ และบริเวณวัด เพื่อให้พุทธบริษัทได้กราบไหว้บูชา เพราะเชื่อว่า ท่านเป็นพระภิกษุพุทธสาวกที่ได้รับการยกย่องว่า “เป็นผู้เลิศหรือเอดทักคะที่ได้รับการยกย่องจากพระพุทธองค์ด้านมีลาภมาก” ชาวพุทธจึงนิยมและศรัทธาในตัวท่านเพราะเชื่อว่าการไหว้บูชาพระสิวลีจะส่งผลให้เกิดความเจริญทำมาค้าขึ้น มั่งมีเงินทอง ยศถาบรรดาศักดิ์เจริญงอกงาม มีชื่อเสียงขจรไปไกล

การศึกษาเกียรติคุณเกียรติประวัติของบุคคลที่มีความสำคัญในอดีต ถึงบทบาทด้านต่างๆ จะเป็นการสะท้อนแนวคิดและแนวปฏิบัติให้ชนรุ่นหลังได้ตระหนักและยึดถือปฏิบัติ เช่นเดียวกับพระเถรรูปอื่นๆ ที่มีบทบาทและความสำคัญต่อการเผยแผ่พุทธศาสนาสามารถนำพาพระพุทธศาสนาให้หยั่งรากลึกในสังคมอินเดียและแผ่ขยายมายังภูมิภาคที่ตั้งประเทศไทยปัจจุบัน การศึกษาอัตชีวประวัติของบุคคลสำคัญ โดยเฉพาะพระเถระที่มีความสำคัญต่อพระพุทธศาสนาอย่าง “พระสิวลีเถระ” ได้ชี้ให้เห็นแง่คิดในหลายมิติ มิติแรกเป็นแง่ของกฎแห่งกรรม เห็นได้จากผลกระทบ ๒ ประเภท ที่เกิดกับพระสิวลีเถระ คือ กรรมฝ่ายกุศลส่งผลให้ท่านมีลาภมาก ในขณะเดียวกัน กรรมฝ่ายอกุศลก็ดลบันดาลให้ท่านต้องได้รับทุกข์ทรมานอยู่ในครรภ์พระมารดา เป็นเวลานานถึง ๗ ปีเศษ ๗ วัน สอดคล้องกับแนวคำสอนของพระพุทธศาสนา ที่มีหลักคำสอนที่เน้นเรื่องของกรรมหรือกฎแห่งกรรมที่บุคคลทำไว้อย่างไรก็ย่อมได้ผลอย่างนั้นเสมอ มิติประการที่ ๒ คือ ท่านบวชเมื่ออายุได้ ๗ วัน หลังคลอดและท่านได้บรรลุอรหัตต์ เพราะการพิจารณาทุกข์ ซึ่งเกิดขึ้นตั้งแต่อยู่ในครรภ์ทำให้เห็นชัดว่า การเกิดล้วนมีแต่ทุกข์ เมื่อได้เห็นโทษและทุกข์เพราะการเกิดความเบื่อหน่ายด้วยอำนาจแห่งปัญญาที่เห็นตามความเป็นจริง นำไปสู่การคลายความกำหนัด คลายความยึดติด สามารถหลุดพ้นได้ในที่สุด ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงเป็นแรงบันดาลใจให้ผู้วิจัยเลือกจะศึกษาในเชิงลึก เพื่อให้ทราบถึงการบำเพ็ญกุศลเช่นใดจึงทำให้ท่านเป็นผู้มีลาภสักการะมาก และในปัจจุบันสังคมไทยใช้ความเชื่อ ความศรัทธาในการบูชากราบไหว้พระสิวลีเถระ เป็นไปตามความถูกต้องที่พระพุทธศาสนาได้แนะนำว่าหรือเปล่า โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- ๑.๒.๑ เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของพระสวลีเถระ
- ๑.๒.๒ เพื่อศึกษาบทบาทของพระสวลีเถระที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท
- ๑.๒.๓ เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลของพระสวลีเถระที่มีต่อสังคมไทยปัจจุบัน

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

- ๑.๓.๑ ประวัติความเป็นมาของพระสวลีเถระ มีความเป็นมาอย่างไร ?
- ๑.๓.๒ บทบาทของพระสวลีเถระที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาทเป็นอย่างไร?
- ๑.๓.๓ วิเคราะห์อิทธิพลของพระสวลีเถระที่มีต่อสังคมไทยปัจจุบันเป็นอย่างไร ?

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์บทบาทของพระสวลีเถระที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท” เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) เป็นหลัก และจะใช้ข้อมูลภาคสนามบางส่วน โดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้เกี่ยวข้อง (Indepth Interview) โดยมีขอบเขตการวิจัย ดังนี้

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ศึกษาครั้งนี้ มี ๒ ส่วน คือ

๑) ส่วนที่ ๑ เนื้อหาเกี่ยวกับข้อมูลปฐมภูมิจะศึกษาเกี่ยวกับประวัติของพระสวลีเถระที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท จากพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พุทธศักราช ๒๕๓๙ พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับหลวง ๔๕ เล่ม กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ พุทธศักราช ๒๕๒๕ พระไตรปิฎกอรรถกถาภาษาไทย ๙๑ เล่ม มูลนิธิมหามกุฏราชวิทยาลัย พุทธศักราช ๒๕๔๘ และเอกสารชั้นทุติยภูมิ คือ ตำราทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์ทางสังคม ของพุทธบริษัทที่มีต่อความเชื่อเกี่ยวกับพระสวลีเถระ ด้านต่างๆ ทั้งเชิงประเพณีวัฒนธรรมในมิติต่างๆ เช่น ตำราวิชาการ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ บทความวิชาการ สื่อสิ่งพิมพ์ออนไลน์

๒) ส่วนที่ ๒ เป็นข้อมูลภาคสนาม ที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและเอกสารที่เกี่ยวข้องบางส่วน เพื่อวิเคราะห์ สังเคราะห์ สรุป

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านระยะเวลา

เวลาในการวิจัยครั้งนี้ ประมาณ ๑๒ เดือน นับจากการได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์ จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

บทบาท หมายถึง การทำตามหน้าที่ที่กำหนดไว้ในฐานะและตำแหน่งที่ได้รับมอบหมาย

อิทธิพล หมายถึง กำลังที่ยังผลให้สำเร็จ อำนาจซึ่งแฝงอยู่ในบุคคลหรือรัฐ ซึ่งสามารถบันดาลให้เป็นไปตามความประสงค์ อำนาจที่สามารถบันดาลให้ผู้อื่นต้องคล้อยตามหรือทำตามอำนาจที่สามารถบันดาลให้เป็นไปได้ต่างๆ เช่น อิทธิพลของดวงดาว อำนาจที่นอกเหนือจากหน้าที่ เช่น ใช้อิทธิพลบังคับให้ยอม อิทธิพลในที่นี้หมายถึงเฉพาะอิทธิพลของพระสวีสเถระในหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนาเถรวาทที่มีต่อการดำเนินชีวิต เช่น สอนให้ละชั่วทั้งทางกาย วาจา ใจ สอนให้ทำความดีและสอนให้ทำจิตใจให้เบิกบาน เป็นต้น

พระสวีสเถระ หมายถึง พระอรหันต์ที่ได้รับการยกย่องว่า เป็นผู้มีความรู้มาก

คัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา หมายถึง คัมภีร์ทางพระพุทธศาสนานิกายเถรวาท ในที่นี้คือ คัมภีร์พระไตรปิฎก ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับหลวง และพระไตรปิฎกอรรถกถา ๙๑ เล่ม มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระพุทธศาสนาเถรวาท หมายถึง ศาสนาพุทธนิกายเถรวาท ที่นับถือกันแถบเอเชีย เช่น ประเทศไทย ประเทศพม่า ประเทศลาว ประเทศกัมพูชา ประเทศศรีลังกา และภูมิภาคอื่นๆ

๑.๖ ทบทวนเอกสารและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ก. เอกสารที่เกี่ยวข้อง

สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า (พม. ธรรมธโร) ได้กล่าวไว้ในหนังสือชื่อ “มงคลยอดชีวิต ฉบับสมบูรณ์” สรุปได้ว่า “มวลชนทั้งปวงและอริยชน ถูกโลกธรรมกระทบด้วยกันทั้งสิ้น พึงทราบได้ดังตัวอย่างเรื่อง ตี ขม ชาวโลกต้องผ่านการตีและขมด้วยกันทั้งนั้น ผู้จะถูกตี หรือได้ขมโดยส่วนเดียวย่อมไม่มี โดยที่สุตแผ่นดินใหญ่และดวงจันทร์ ดวงอาทิตย์ ก็มีทั้งถูกตีทั้งได้ขม แม้องค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าขณะประทับนั่งแสดงธรรมอยู่ในท่ามกลางบริษัท ยังมีทั้งพสกิตและพสกขม พระพุทธองค์จึงได้ตรัสว่า “คนบางพวกดีผู้หนึ่ง บางพวกดีผู้พุดมาก และบางพวกก็พุดดีพุดพอประมาณ ใครๆ จะไม่ถูกตีไม่มีในโลก คนถูกตีส่วนเดียวหรือได้ขมส่วนเดียวไม่เคยมีในอดีต จักไม่มีในอนาคต และจะไม่มีอยู่ในปัจจุบันนี้ด้วย”^๗

^๗ สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า (พม. ธรรมธโร), มงคลยอดชีวิตฉบับสมบูรณ์, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๔๖), หน้า ๖๒๖-๖๒๗.

สมเด็จพระสังฆราช (จวน อุฏฐายี) ได้กล่าวไว้ในหนังสือชื่อ “มงคลในพระพุทธานุภาพ” สรุปได้ว่า “โลกธรรม แปลว่า ธรรมที่ครอบงำสัตว์โลก และสัตว์โลกก็หมุนเวียนไปตามโลกธรรมเหล่านั้น พระพุทธเจ้า และพระอริยเจ้าทั้งหลายเมื่อประสบกับโลกธรรม ท่านกำหนดรู้ได้เท่าทันโลกธรรมว่าไม่เที่ยง เป็นทุกข์ มีความแปรเปลี่ยนไปเป็นธรรมดา ท่านจึงไม่ยินดียินร้ายมีจิตสงบเป็นปกติ ไม่หวั่นไหวในโลกธรรม”^๘

พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช) กล่าวไว้ในหนังสือชื่อ “พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสน์” สรุปได้ว่า “คำวัดว่า เอตทัคคะ เป็นตำแหน่งพิเศษที่พระพุทธเจ้าทรงยกย่องพระสาวก ผู้มีความเป็นเลิศทางใดทางหนึ่ง โดยทรงพิจารณาถึงคุณธรรมหรือความรู้ความสามารถเฉพาะตัวที่ยอดเยี่ยมกว่าพระสาวกอื่น พระสาวกที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นเอตทัคคะมีทั้งฝ่ายภิกษุ ภิกษุณี อุบาสกและอุบาสิกา เอตทัคคะมีเฉพาะในครั้งพุทธกาลเท่านั้นเพราะพระพุทธเจ้าทรงตั้งเอง”^๙

ปิ่น มุทุกันต์ ได้แสดงรายละเอียดไว้ในบทความเรื่อง “นิินทา” สรุปว่า “ตามปกติคนเราชอบคำสรรเสริญ คือ อยากได้รับคำสรรเสริญจากคนอื่น อยากให้เขาสรรเสริญตัวเอง ความชอบอย่างนี้ดูเหมือนจะมีอยู่ด้วยกันทุกคน ต่างกันแต่ว่าใครจะแสดงออกนอกหน้าหรือไม่เท่านั้น แม้บางคนจะพูดว่าไม่อยากให้ใครชม ในใจจริงก็อาจจะอยากให้เขาชมอยู่ก็ได้ อย่างน้อยที่สุดก็อยากให้เขาชมว่าท่านผู้นี้ชอบทำอะไรเจ๋งๆ อย่างนี้เป็นต้น”^{๑๐}

วศิน อินทสระ ได้แสดงรายละเอียดไว้ในหนังสือชื่อว่า “พุทธจริยศาสตร์” สรุปได้ว่า “การมีสติและความจริงใจนี้ คือ ให้มีความจริงทางกาย วาจา และใจ ความจริงทางวาจา คือ การพูดจริงที่เรียกว่าสัจวาจา ไม่หลอกลวงผู้ใดให้เข้าใจผิดด้วยวาจา แต่การพูดคำจริงนั้นจะต้องพิจารณาถึงกาลเทศะ และบุคคลรวมทั้งประโยชน์และความยุติธรรม หมายความว่า ควรพูดในเวลาและสถานที่ที่ควรพูดกับบุคคลที่ควรพูด ในการพูดนั้นควรคำนึงถึงประโยชน์และความยุติธรรมด้วย”^{๑๑}

อรชุน กรุนนท์ ได้กล่าวไว้ในหนังสือเรื่อง “พระสิวลีเถระ” สรุปได้ว่า “พระสิวลีเถระเป็นผู้ที่มีลาภสักการะมาไม่ขาด ไม่ว่าจะไปที่ไหน หรือว่าเป็นที่แร้นแค้นมากแค่ไหน หากว่าพระสิวลีเถระไปที่นั่น ท่านก็จะได้ของใส่บาตรอยู่เสมอ เรื่องราวของพระสิวลีเถระเริ่มต้นที่เมืองโกลิยะ ซึ่ง

^๘สมเด็จพระสังฆราช (จวน อุฏฐายี), **มงคลในพระพุทธานุภาพ**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๔๖), หน้า ๖๒๖-๖๒๗.

^๙พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช ป.ธ. ๙, ราชบัณฑิต), **พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสน์คำวัด**, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภาและสถาบันบันลือธรรม, ๒๕๕๑), หน้า ๑๔๒๑.

^{๑๐}ปิ่น มุทุกันต์, (พินเอก), **บทความเรื่อง “นิินทา”** วารสาร พ.ส.ล., ฉบับที่ ๒๓๖ เดือนกรกฎาคม-สิงหาคม ๒๕๔๕, หน้า ๔๕-๔๖.

^{๑๑}วศิน อินทสระ, **พุทธจริยศาสตร์**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ทองกวาว, ๒๕๔๑), หน้า ๒๗.

พระมารดาของพระสวีสีเถระก็คือ พระนางสุปปวาสา เป็นพระธิดาของเจ้าเมืองโกลิเยะนั่นเอง หลังจากທີ່พระสวีสีเถระนั้นได้บรรพชาอยู่ในเพศบรรพชิตแล้ว ก็มีเรื่องราวมากมายให้เป็นทีกล่าวขาน ตามมาว่าเป็นผู้ที่มีลาภมาก กล่าวคือ เวลาไปที่ไหนแล้วก็มีผู้นำข้าวปลาอาหารอย่างดีมาทำบุญไม่สร้างชา แม้แต่ในที่ทุรกันดารหากว่าพระสวีสีเถระเดินทางไปเยือนก็จะมีผู้เข้ามาทำบุญ ถวายข้าวปลาอาหารและสิ่งต่างๆ อยู่อย่างเนืองแน่น แต่ก็เชื่อว่าข้าวของเครื่องใช้ อาหารต่างๆ นี้จะได้เฉพาะพระสวีสีเถระเพราะหากว่าในยามนั้นพระสวีสีเถระนั้นอยู่กับผู้ใด พระภิกษุรูปนั้นก็จะได้านิสงส์ไปด้วย เช่นนั้นและนี่ก็เป็นที่มาของเอตทัคคะในด้านของผู้มีลาภนั่นเอง”^{๑๒}

ปิยโสภณ ได้กล่าวไว้ในหนังสือเรื่อง “พุทธวิธึคาลัยเศรียด” สรุปได้ว่า “ชาวพม่านับถือพระอุปคุต (พระบัวเข็ม) ชาวมอญนั้นนับถือพระสวีสีเถระ โดยเคารพบูชาท่านอย่างยิ่งใหญ่เหนือกว่าใครเลยที่เดียว ชาวมอญนั้นเคารพนับถือพระสวีสีเถระมาตั้งแต่โบราณกาลแล้ว พอพระพุทธศาสนาได้แผ่ขยายเข้ามาในชุมชนมอญนั้น มีพุทธประวัติเรื่องราวต่างๆ คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า และความเชื่อต่างๆ ตลอดจนประวัติพุทธสาวก พุทธสาวิกาของพระองค์นั่นเอง แน่นนอนว่าพระสวีสีเถระนั้นก็เป็นหนึ่งในพุทธสาวกที่เป็นเอตทัคคะ ซึ่งเรื่องราวของพระสวีสีเถระนั้นก็ได้แพร่กระจายไปทั่วชุมชนมอญอย่างรวดเร็ว ชาวมอญจึงได้ให้ความเคารพนับถือพระสวีสีเถระเป็นจำนวนมาก แน่นนอนว่าพระสวีสีเถระนั้นจะมีชื่อเสียงในด้านอื่นๆ ไปไม่ได้ นอกจากเรื่องของการมีโชคมีลาภ ซึ่งชาวมอญในขณะนั้นก็ได้ให้ความเคารพศรัทธาโดยเชื่อว่าจะได้มีโชคมีลาภไหลมาอย่างไม่ขาดสาย ซึ่งก็เหมือนกับพระสวีสีเถระที่ไม่่ว่าจะไปที่ใดก็จะนำพาแต่ความสุข ความเจริญ ความอุดมสมบูรณ์มาสู่ ณ ดินแดนแห่งนั้น จึงไม่น่าจะแปลกใจเลยว่า เหตุใดเวลาพระพุทธรองค์จะเดินทางไปโปรดในที่ทุรกันดารจะพาพระสวีสีเถระไปด้วยเพื่อที่จะให้ดินแดนแห่งนั้นมีแต่ความสมบูรณ์ มีความพูนสุขชั่วนิรันดร์ด้วยบุญบารมีของพระสวีสีเถระนั่นเอง”^{๑๓}

ธรรมสภา ได้กล่าวไว้ในหนังสือเรื่อง “อสีติมหาเถระสาวก ๘๐ พระอรหันต์” สรุปได้ว่า “พระสวีสีเถระชื่อนี้เป็นที่รู้จักกันมากในหมู่ของพุทธศาสนิกชนโดยทั่วไป เพราะถือกันว่า ท่านเป็นพระอรหันต์ ที่มีบารมีทางด้านโชคลาภ ไม่ว่าท่านจะไป สู่ที่แห่งใด ก็มักจะเกิดลาภกับท่านอยู่เสมอ อาศัยบารมี ของพระสวีสีเถระนี้เอง ทำให้ผู้ที่เคารพบูชาท่านได้รับผล เป็นความสงบสุขร่มเย็น และสมบูรณ์พูนสุขด้วยโภคทรัพย์พระสวีสีเถระ ท่านเกิดมาในตระกูลกษัตริย์ เป็นโอรสของพระนางสุปปวาสา ซึ่งเป็นพระราชธิดาของพระเจ้ากรุงโกลิเยะ ตั้งแต่ท่านมาปฏิสนธิในครรภ์ของพระนางสุปปวาสา นั้น ปรากฏว่ามีผู้เอาเครื่องสักการะ มาถวาย พระนางสุปปวาสา ทุกเช้าเย็น ที่เป็นเช่นนี้ก็

^{๑๒} อรุณ กรูณนท์, พระสวีสีเถระ, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เทพาย, ๒๕๕๐), หน้า ๒๓-๒๗.

^{๑๓} ปิยโสภณ, พุทธวิธึคาลัยเศรียด, (กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภาและสถาบันบันลือธรรม, ๒๕๕๐), หน้า ๔๕-๖๐.

ด้วยอำนาจแห่งบุญญาบารมีของพระสวลีเถระ ซึ่งมาปฏิสนธิอยู่ในครรภ์นั่นเองบุญที่ทำให้เกิดลาภสักการะไหลมาเทมาอย่างมากมาย”^{๑๔}

ธนาภิต (นามแฝง) ได้กล่าวไว้ในหนังสือชื่อ “เอตทัคคะผู้เป็นเลิศด้านต่างๆ ในพระพุทธศาสนา” สรุปได้ว่า “พระสวลีเถระเป็นโอรสของพระนางสุปปาวสา ราชธิดาของพระเจ้ากรุงโกลิยะ แห่งสกุลโกลิยะ ราชตระกูลฝ่ายพระพุทธมารดาของพระบรมศาสดา ซึ่งได้อภิเษกสมรสกับเจ้าชายองค์หนึ่งแห่งสกุลศากยะ ราชตระกูลฝ่ายพระพุทบิดาของพระบรมศาสดา หลังจากให้กำเนิดพระกุมารและสุขภาพแข็งแรงดีแล้ว พระนางสุปปาวสาโกลิยธิดาอุบาสก ขอให้พระสวามีกราบทูลอาราธนาพระบรมศาสดาพร้อมด้วยภิกษุสงฆ์มารับมหาทานอาหารบิณฑบาตในพระราชนิเวศน์เป็นเวลา ๗ วัน โดยสวลีกุมารได้ช่วยกิจการงานบุญครั้งนี้อย่างไม่ขาดตกบกพร่องครั้นถึงวันสุดท้ายได้ถวายทานแก่พระสารีบุตรได้สนทนากับสวลีกุมารแล้วชักชวนให้บวชเป็นสามเณรในพระพุทธศาสนา พอขออนุญาตพระบิดาพระมารดาแล้ว ก่อนทำการบรรพชาพระสารีบุตรสอนมูลกรรมฐานเบื้องต้นแล้วให้สวลีกุมารน้อยจิตพิจารณา ครั้นจรมิตโกนเสร็จก็ได้บรรลุอรหัตผล สำเร็จเป็นพระอรหันต์ พระสวลีเถระเป็นพุทธสาวกที่อุดมด้วยลาภสักการะซึ่งได้แผ่ไปยังเพื่อนสหธรรมิกองค์อื่นๆ และยังเป็นกำลังสำคัญผู้หนึ่งในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ช่วยแบ่งเบาภาระองค์พระสัพพัญญูและพระธรรมเสนาบดีทั้งสอง ประกอบกับผลบุญที่บำเพ็ญสั่งสมมาแต่อดีตชาติ ซึ่งส่งผลให้เจริญด้วยลาภผลอันอุดมสมบูรณ์ ท่านจึงได้รับยกย่องจากพระบรมศาสดาว่ามีความเป็นเลิศกว่าภิกษุทั้งหลาย (เอตทัคคะ) ในด้านผู้มีลาภมาก”^{๑๕}

ชัยวัฒน์ อัตพัฒน ได้ให้รายละเอียดไว้ในหนังสือชื่อ “หลักพระพุทธศาสนา” สรุปได้ว่า “ลักษณะของการบูชาตามนัยของมงคลสูตร ๔ ประการ คือ ๑) สักการะ (การทำดี) ๒) ครุการะ (ทำความรัก ความห่วงใย) ๓) มานนา (ความนับถือ) ๔) วันทนา หมายถึง การกราบไหว้ และอภิวาทเป็นลักษณะของความเคารพ การชมเชย คือ การยกย่องสรรเสริญ จัดเป็นมงคล”^{๑๖}

^{๑๔} ธรรมสภา, อสติมหาเถระสาวก ๘๐ พระอรหันต์ชีวประวัติและคำสอนของพระเถระสาวกในสมัยพุทธกาล, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ธรรมสภา,ม.ป.ป.), หน้า ๒๓๕ - ๒๓๘.

^{๑๕} ธนาภิต, เอตทัคคะผู้เป็นเลิศด้านต่างๆ ในพระพุทธศาสนา, (กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น, ๒๕๔๙), หน้า ๑๔๑ - ๑๔๓.

^{๑๖} ชัยวัฒน์ อัตพัฒน, หลักพุทธศาสนา, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทวัชรินทร์การพิมพ์, ๒๕๒๕), หน้า ๑๖๙-๑๗๐.

บรรจบ บรรณรุจิ ได้ให้รายละเอียดไว้ในเรื่อง “อัสติมหาสาวก” สรุปได้ว่า “พระสิวลีเถระ เป็นพระอรหันต์ที่มีลาภสักการะมากจากการที่ได้สั่งสมบุญกุศลมาตั้งแต่อดีตชาติ จึงได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้เลิศกว่าภิกษุทั้งหลายในด้านการมีลาภสักการะมาก”^{๑๗}

สรุป พระสิวลีเถระเป็นพระอรหันต์หนึ่งใน ๘๐ มหาสาวกที่มีประวัติแปลกประหลาดและสามารถบรรลุอรหัตผลได้เร็วมากเนื่องมาจากบุญกุศลที่สั่งสมมามากและได้ช่วยแบ่งเบาภาระของพระพุทธศาสนาและเป็นที่รู้จักกันมากในหมู่ของพุทธศาสนิกชนโดยทั่วไป เพราะถือกันว่า ท่านเป็นพระอรหันต์ ที่มีบารมีทางด้านโชคลาภ ไม่ว่าท่านจะไป สู่ที่แห่งใด ก็มักจะเกิดลาภกับท่านอยู่เสมอ อาศัยบารมี ของพระสิวลีเถระนี้เอง ทำให้ผู้ที่เคารพบูชาท่านได้รับผล เป็นความสงบสุขร่มเย็น และสมบูรณ์พูนสุขด้วยโภคทรัพย์พระสิวลีเถระ ท่านเกิดมาในตระกูลกษัตริย์ เป็นโอรสของพระนางสุปปวาสา ซึ่งเป็นพระราชธิดาของพระเจ้ากรุงโกลิยะ ตั้งแต่ท่านมาปฏิสนธิในครรภ์ของพระนาง สุปปวาสา นั้น ปรากฏว่ามีผู้เอาเครื่องสักการะ มาถวาย พระนางสุปปวาสา ทุกเช้าเย็น ที่เป็นเช่นนี้ก็ด้วยอำนาจแห่งบุญญาบารมีของพระสิวลีเถระ ซึ่งมาปฏิสนธิอยู่ในครรภ์นั้นเองบุญที่ทำให้เกิดลาภสักการะไหลมาเทมาอย่างมากมาย

ข. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พระมหาจิตติภัทร อจลธมโม (จันทร์คัม) ได้ศึกษาเรื่อง "การศึกษาบทบาทของพระอานนทในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา" ผลการศึกษาพบว่า “บทบาทในด้านความสัมพันธ์กับบุคคลต่างๆ ท่านมีความสัมพันธ์กับบุคคลต่างๆ คือ กับพระพุทธเจ้าในฐานะที่เป็นพุทธอนุชาเป็นพุทธอุปัฏฐากกับภิกษุในฐานะเป็นเพื่อนสหธรรมิก เป็นที่ปรึกษา และเป็นผู้ประสานหมู่สงฆ์ให้เกิดความสามัคคี ท่านได้สร้างความเข้าใจอันดีระหว่างกลุ่มความเชื่อต่างๆ นับว่าเป็นตัวอย่างแห่งการประกอบศาสนกิจ ดำเนินชีวิตและเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพุทธศาสนิกชนในปัจจุบันได้เป็นอย่างดี บทบาทในการรักษาพระสัทธรรมให้คงอยู่ ท่านรักษาพระสัทธรรมไว้ได้ด้วยการศึกษาและทรงจำในเถรคาถากล่าวว่า ท่านสามารถทรงจำไว้ได้ถึง ๘๔,๐๐๐ พระธรรมขันธ์ ฉะนั้นในการทำปฐมสังคายนาท่านจึงได้รับการคัดเลือกให้เป็นผู้วิสัชนาพระธรรม และท่านก็ได้ทำหน้าที่นี้เป็นอย่างดี ด้วยการรวบรวมพระโอวาทและพระธรรมเทศนาที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ในที่ต่างๆ เสนอต่อที่ประชุม

^{๑๗} บรรจบ บรรณรุจิ, **อัสติมหาสาวก**, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๔), หน้า ๑๗๖-๑๗๗.

สงฆ์เพื่อให้อภัยกันพิจารณาจัดเป็นหมวดหมู่ จนกลายมาเป็นพระสูตร พระอภิธรรมให้ได้ศึกษากันมาถึงปัจจุบัน”^{๑๘}

พระมหาสุขญา โรจนญาโณ (ยาสุกแสง) ได้ศึกษาเรื่อง "การศึกษาบทบาทของพระมหาโมคคัลลานเถระในการเผยแผ่" ผลการศึกษาพบว่า “พระมหาโมคคัลลานะ มีบทบาทด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในลักษณะการให้คำแนะนำ เป็นที่ปรึกษา การสนทนา การตอบปัญหาข้อข้องใจ การแสดงฤทธิ์โดยรับสนองพุทธบัญชาให้ไปปราบผู้เป็นมิถิชาติภูติ การเป็นสมณทูตในเทวโลกและยมโลก แล้วนำเรื่องราวเหล่านั้นมาบอกแก่ชาวโลก และการแสดงธรรมแก่พุทธบริษัทและบุคคลทั่วไปด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การบรรยาย การอธิบายขยายความ การเปรียบเทียบ การตอบคำถาม มีความใกล้ชิดกับพระพุทธเจ้าโดยได้รับตำแหน่งเป็นพระอัครสาวกเบื้องซ้ายและตำแหน่งเอตทัคคะในด้านมีฤทธิ์มาก และท่านยังเป็นผู้ให้คำปรึกษาให้ความอนุเคราะห์ รวมทั้งเป็นผู้ประสานความสัมพันธ์ในภิกษุ ภิกษุณีและสังฆมณฑลทั่วไป นอกจากนี้ท่านยังได้เป็นสมณทูตผู้คอยเชื่อมประสานความสัมพันธ์โลกทั้ง ๓ คือ มนุษยโลก เทวโลก และยมโลก ได้รักษาพระธรรมวินัยไว้ทั้งในส่วนของคนถนุและวิปัสสนาธุระ และหลังจากบรรลุโลกุตตรธรรมแล้วท่านได้อบรมสั่งสอนศิษย์ทั้งหลายให้ประพฤติปฏิบัติตามธรรมอันสมควรแก่ธรรมจนกระทั่งบรรลุญาณุตถญาณทัศนะ คือ รู้ยิ่งเห็นจริงในธรรมที่ควรรู้ควรเห็นตามความเป็นจริง พระมหาโมคคัลลานะ จึงเป็นพระเถระที่เป็นแบบอย่างอันเป็นบรรทัดฐานเป็นมาตรฐานแห่งภิกษุทั้งหลาย เป็นพระสาวกที่พุทธบริษัททั้งหลายควรจะประพฤติปฏิบัติตามแบบอย่างของท่าน และนำปฏิปทาข้อวัตรปฏิบัติของท่านมาเป็นเนติแบบอย่างแห่งการประกอบศาสนกิจ การดำเนินชีวิต และการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรืองแผ่ไพศาลยิ่งขึ้นไป”^{๑๙}

พระมานะ ธมมกุสโล (ศรีสุทธิ) ได้ศึกษาเรื่อง "การศึกษาวิเคราะห์บทบาทของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวในการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา" ผลการศึกษาพบว่า “พระพุทธศาสนาและพระมหากษัตริย์ไทยต่างมีความสัมพันธ์ระหว่างกันมาด้วยดีตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน พระมหากษัตริย์ทรงรับพระราชภารกิจที่จะทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาเพื่อเป็นศูนย์รวมแห่งจิตใจของพสกนิกร จึงก่อคุณประโยชน์ต่อประเทศชาตินานับประการจนถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์ทรงมีวิธีในการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาที่ลักษณะเฉพาะบางประการที่แตกต่างจากพระมหากษัตริย์พระองค์อื่นๆ พระองค์ทรงมีพื้นฐานความสัมพันธ์กับคณะสงฆ์

^{๑๘} พระมหาจิตติภัทร อจลธมโม (จันทร์คุ้ม), "การศึกษาบทบาทของพระอานนท์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา", วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พระพุทธศาสนา), (กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์, ๒๕๓๗).

^{๑๙} พระมหาสุขญา โรจนญาโณ (ยาสุกแสง), "การศึกษาบทบาทของพระมหาโมคคัลลานเถระในการเผยแผ่", วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พระพุทธศาสนา), (กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์, ๒๕๔๐).

ฝ่ายธรรมยุติกนิกายที่พระองค์ทรงสถาปนาขึ้นระหว่างทรงผนวชอยู่นานถึง ๒๗ พรรษา โดยทรงทำการอุปถัมภ์และสนับสนุนคณะสงฆ์ฝ่ายมหานิกายซึ่งเป็นคณะสงฆ์ส่วนใหญ่ที่แพร่หลายอย่างกว้างขวางและมีจำนวนทั้งวัดและพระภิกษุ สามเณรเป็นจำนวนมากให้เท่าเทียมกับคณะสงฆ์ฝ่ายธรรมยุติกนิกายด้านอุปถัมภ์บำรุง การสร้างศาสนทายาท การรักษาพระสัทธรรม การรักษาพิธีกรรม การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสนับสนุนการจัดสร้างพระไตรปิฎก รวมถึงการสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์ศาสนสถาน จากบทบาทดังกล่าวจึงทำให้พระองค์ต้องดำรงบทบาทในฐานะผู้นำทางอาณาจักรและพุทธจักรควบคู่กันไปตลอดรัชสมัยของพระองค์ การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้มิได้กระทบการเทือนถึงความเชื่อในเรื่องธรรมราชาของพระองค์เลยกลับส่งผลให้ทรงได้รับการยอมรับจากคณะสงฆ์ และสามารถควบคุมคณะสงฆ์ทั้งสองนิกายให้อยู่ร่วมกันอย่างปกติ”^{๒๐}

พระมหาอุทัย วชิรเมธี (บุญถึง) ได้ศึกษาเรื่อง “บทบาทในการรักษาพระธรรมวินัยของพระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) : ศึกษาเฉพาะกรณีธรรมกาย” ผลการศึกษาพบว่า “กรณีธรรมกาย คือ การทำพระธรรมวินัยให้วิปริต และการประพจน์วิปริตจากพระธรรมวินัย มีสาเหตุมาจากสำนักวัดพระธรรมกายทำลายความน่าเชื่อถือของพระไตรปิฎกซึ่งเป็นคัมภีร์ที่ประมวลไว้ซึ่งพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า การประพจน์วิปริตจากพระธรรมวินัยเฉพาะประเด็นหลักได้แก่การพยายามนำเอาลัทธิทุนนิยมที่มีความโดดเด่นอยู่ที่ระบบการตลาดเข้ามาผสมผสานกับการบริหารจัดการวัด การจัดตั้ง พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) เห็นว่า การทำพระธรรมวินัยให้วิปริตก็ดี การประพจน์ให้วิปริตจากพระธรรมวินัยก็ดี ล้วนไม่เป็นผลดีต่อพระพุทธศาสนา ต่อสถาบันสงฆ์ และต่อสังคมไทย ท่านจึงได้อุทิศตนเองออกมาทำหน้าที่ในการรักษาพระธรรมวินัยเอาไว้ให้บริสุทธิ์ บริบูรณ์ ด้วยการชี้แจงแสดงหลักการที่แท้ของพระพุทธศาสนาผ่านหนังสือชื่อ "กรณีธรรมกาย" และผ่านการให้สัมภาษณ์ผ่านสื่อมวลชน เช่น วิทยู โทรทส์คีน หนังสือพิมพ์และนิตยสารต่างๆ สามารถดำเนินบทบาทในการรักษาพระธรรมวินัยได้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย ได้ทำบทบาทที่สำคัญสองประการด้วยกัน บทบาทประการที่หนึ่ง คือ การทำหน้าที่รักษาพระธรรมวินัยเอาไว้ให้บริสุทธิ์บริบูรณ์เหมือนเดิม และบทบาทประการที่สองก็คือ การได้อุทิศตนเป็นแบบอย่างของชาวพุทธชั้นนำผู้มีศักยภาพพร้อมเต็มที่จะทำหน้าที่รักษาไว้ซึ่งพระธรรมวินัยให้ยั่งยืนสืบต่อไปในอนาคตตราบนานเท่านาน บทบาททั้งสองประการนี้นอกจากจะช่วยให้กรณีธรรมกายคลี่คลายไปในทิศทางที่ดีแล้วยัง

^{๒๐} พระมานะ ธมมกุสโล (ศรีสุทธี), "การศึกษาวิเคราะห์บทบาทของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวในการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา", **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พระพุทธศาสนา)**, (กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖).

ก่อให้เกิดแรงบันดาลใจในการรักษา พระธรรมวินัยแก่ชาวพุทธร่วมสมัยและแก่นุชนในภายหลังได้อย่างมีนัยสำคัญไม่น้อยไปกว่าที่บูรพาจารย์ทั้งหลายได้เคยทำเอาไว้ในอดีตอีกด้วย”^{๒๑}

พระทนง ธมฺมโก (ปานทอง) ได้ศึกษาเรื่อง "ศึกษาวิเคราะห์ปัญหาการบวชในสังคมไทยปัจจุบัน" ผลการศึกษาพบว่า “การบวชในพระพุทธศาสนาหมายถึง การฝึกฝนหรือการพัฒนาตนด้วยการนำพาตนให้พ้นไปจากภาวะของความเป็นฆราวาส ดำเนินชีวิตที่ทวนกระแสของกิเลสพร้อมกันนั้นก็มีการฝึกฝนอบรมตนเองทางกาย วาจาและใจให้สูงขึ้นไปจนถึงภาวะของความเป็นพุทธ การบวชมีวิวัฒนาการมาตามลำดับ ๓ สมัย กล่าวคือ สมัยต้นพุทธกาลเป็นการบวชด้วยพระองค์เอง เรียกว่า “เอหิภิกขุอุปสัมปทา” เมื่อมีกุลบุตรเข้ามาขอบวชมากขึ้น ภิกษุไม่สามารถนำกุลบุตรไปบวชกับพระพุทธเจ้าเองได้ พระพุทธองค์จึงทรงประทานให้ถึง ไตรสรณคณณ์เป็นการบวชที่เรียกว่า “ติสรณคณอุปสัมปทา” ต่อมา มีคนจำนวนมากจากหลายท้องถิ่นมาขอเข้าบวช พระพุทธองค์จึงทรงอนุญาตให้พระสงฆ์เป็นใหญ่ในการรับบวช เรียกว่า “ญัตติจตุตถกรรมอุปสัมปทา” การบวชลักษณะนี้ พระสงฆ์ได้ยึดถือเป็นแบบแผนจนถึงปัจจุบัน โดยมีกระบวนการกลั่นกรองผู้บวชตามพระธรรมวินัยผลการศึกษา ในด้านผู้บวช พบว่า ผู้บวชมีวัตถุประสงค์ในการบวชแตกต่างกันและผู้ใช้บวชไม่ทราบวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของการบวช ในด้านผู้รับบวช พบว่า ปัญหากระบวนการกลั่นกรองผู้บวชของพระอุปัชฌาย์มีความหละหลวม เมื่อบวชเข้ามาแล้วขาดอาจารย์ผู้ให้การแนะนำอบรมทั้งด้านปริยัติและปฏิบัติ เป็นเหตุให้ผู้บวชไม่สามารถบรรลุเป้าหมายของการบวชอย่างแท้จริงได้”^{๒๒}

พระปลัดเชาวลิต กิตติโสภโณ (เทว) ได้ศึกษาเรื่อง "การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องสรสรเสริญในพระพุทธศาสนาเถรวาท" ผลการศึกษาพบว่า “สรสรเสริญหมายถึง การนำเอาคุณงามความดีหรือความสามารถดีเด่นของบุคคลหนึ่งมาเล่าให้อีกบุคคลหนึ่งฟัง โดยผู้ที่ถูกสรสรเสริญจะอยู่ในที่นั้นหรือไม่ก็ตามเพราะการสรสรเสริญเป็นเจตนาของผู้สรสรเสริญมุ่งหมายให้ผู้อื่นทราบถึงความดีของผู้ที่ถูกกล่าวถึงว่าได้ประกอบคุณงามความดีไว้เมื่อพูดถึงความดีของบุคคลอื่นด้วยเหตุนี้ เมื่อมีการสรสรเสริญเกิดขึ้นในสังคมใด บุคคลในสังคมนั้นต้องมีวิธีตั้งรับโดยการนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้เพื่อป้องกันผลกระทบที่จะเกิดแก่สังคม ดังนั้นเมื่อจะสรสรเสริญใครควรยึดหลักคำสอนในพระพุทธศาสนา ที่ว่า “นิคฺคณฺเห นิคฺคหารหํ ปคฺคณฺเห ปคฺคหารหํ” หมายความว่า ชมคนที่ควรชม ชมคนที่ควรชม อันเป็นธรรมที่บุคคลในทุกๆ สังคมควรน้อมนำไปปฏิบัติเพื่อความผาสุกของสังคมนั้นๆ

^{๒๑} พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี (บุญถึง) “บทบาทในการรักษาพระธรรมวินัยของพระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) : ศึกษาเฉพาะกรณีธรรมกาย”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พระพุทธศาสนา)**, (กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

^{๒๒} พระทนง ธมฺมโก (ปานทอง), "ศึกษาวิเคราะห์ปัญหาการบวชในสังคมไทยปัจจุบัน", **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พระพุทธศาสนา)**, (อยุธยา : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓).

สืบทอดพระมหาสุทัศน์ ไชยยะภา ได้ศึกษาประวัติพระอุปัชฌาย์ในสมัยพุทธกาลพบว่าตลอดระยะเวลาที่พระพุทธเจ้าทรงบำเพ็ญพุทธกิจ การศึกษาของคณะสงฆ์เกิดขึ้นและวิวัฒนาการมาตามลำดับเพื่อประโยชน์ต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา การรับบุคคลเข้าบวชเพื่อฝึกฝนตามหลักการพระพุทธศาสนา ต้องอาศัยบุคคลผู้นำเข้าสู่หมู่สงฆ์ฝึกสอนดูแลและให้การศึกษอบรมปฏิบัติตนจนได้บรรลุถึงเป้าหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนาการเผยแผ่จึงจะสำเร็จประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ คือพระอุปัชฌาย์ดั่งนั้น พระพุทธเจ้าทรงให้ความสำคัญแก่การคัดเลือกพระอุปัชฌาย์มาก สังเกตได้จากที่ทรงบัญญัติของพระอุปัชฌาย์อย่างรัดกุมตั้งแต่เป็นพระอรหันต์ถึงกาลยามปลุกชนที่เดียว”^{๒๓}

พระมหาสุทัศน์ ไชยยะภา ได้ศึกษาเรื่อง “ประวัติพระอุปัชฌาย์ในสมัยพุทธกาล” ผลการศึกษาพบว่า “ตลอดระยะเวลาที่พระพุทธเจ้าทรงบำเพ็ญพุทธกิจ การศึกษาของคณะสงฆ์เกิดขึ้นและวิวัฒนาการมาตามลำดับ เพื่อประโยชน์ต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา การรับบุคคลเข้าบวชเพื่อฝึกฝนตามหลักการพระพุทธศาสนา ต้องอาศัยบุคคลผู้นำเข้าสู่หมู่สงฆ์ ฝึกสอนดูแลและให้การศึกษอบรมปฏิบัติตนจนได้บรรลุถึงเป้าหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนาการเผยแผ่จึงจะสำเร็จประโยชน์ได้อย่างเต็มที่คือ พระอุปัชฌาย์ดั่งนั้น พระพุทธเจ้าทรงให้ความสำคัญแก่การคัดเลือกพระอุปัชฌาย์มาก สังเกตได้จากที่ทรงบัญญัติของพระอุปัชฌาย์อย่างรัดกุมตั้งแต่เป็นพระอรหันต์ถึงกาลยามปลุกชนที่เดียว”^{๒๔}

พระครูธรรมธรรมาภรณ์ (ไกรทอง). ได้ศึกษาเรื่อง “ศึกษาเปรียบเทียบชีวประวัติและการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระรัฐบาล และพระสาวกผู้บวชด้วยศรัทธา” ผลการศึกษาพบว่า “ชื่อพระรัฐบาล เพราะเป็นผู้ที่สามารถดำรงรัฐที่แบ่งแยกได้ พระรัฐบาลได้ชื่อนี้ได้ตั้งความปรารถนาไว้ตั้งแต่อดีตครั้งสมัยพระปฐมุตตรพุทธเจ้าในชาติปัจจุบันพระรัฐบาล ได้บังเกิดในตระกูลของรัฐบาลเศรษฐี เมื่อพระพุทธเจ้าเสด็จจาริกไปแคว้นกुरु รัฐบาลกุลบุตรได้ฟังธรรมแล้วศรัทธาอยากจะบวชครั้งแรกมารดาบิดาไม่อนุญาต จึงใช้วิธีหนีออกอาหาร เมื่อได้รับอนุญาตจากมารดาบิดา พระรัฐบาลอุปสมบทได้ไม่นานนักก็บรรลุพระอรหันต์ผล และได้รับการยกย่องว่าเป็นเอตทัคคะด้านผู้บวชด้วยศรัทธา มีบทบาทสำคัญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยแสดงธรรมโปรดโยมมารดาบิดาเรื่อง ‘อนิจจลักษณะ’ และแสดง ‘ธัมมเทศ ๔ ประการ’ ถวายแด่พระเจ้าโกรพยะมีพระสาวกผู้บวชด้วยศรัทธาที่มีบทบาทสำคัญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นอันมาก ชีวประวัติการ

^{๒๓} พระปลัดเชาวลิต กิตติโสภโณ (เทว), "การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องสรรเสริญในพระพุทธศาสนาเถรวาท", วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พระพุทธศาสนา), (อยุธยา : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

^{๒๔} พระมหาสุทัศน์ ไชยยะภา, “บทบาทพระอุปัชฌาย์ต่อการพัฒนาคุณภาพพระนวกะ ศึกษาเปรียบเทียบพระอุปัชฌาย์เถรวาทและพระอุปัชฌาย์มหานิกายในกรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, (สาขาวิชาศาสนาเปรียบเทียบ), (นครปฐม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๕๔).

เผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระรัฐบาล เมื่อเปรียบเทียบกับพระสาวก ผู้บวชด้วยศรัทธาแล้ว ปรากฏว่า พระเถระทั้งหลายล้วนเป็นกำลังสำคัญที่ช่วยแบ่งเบาภาระพระพุทธรองค์ และพระอัครสาวกในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ตามความสามารถด้านความเป็นเลิศ ซึ่งเป็นคุณลักษณะพิเศษเฉพาะแต่ละองค์”^{๒๕}

พระธวัชชัย ญาณธโร (ศิริสุขชัยวุฒิ) ได้ศึกษาเรื่อง “ศึกษาเปรียบเทียบประเพณีเกี่ยวกับการเกิดในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาทกับสังคมไทย” ผลการศึกษาพบว่า “พระพุทธศาสนาเถรวาทได้กล่าวถึงการเกิดว่าเป็นกระบวนการหนึ่งของการได้ชีวิต โดยมีหลักธรรมที่สนับสนุนการเกิดคือ หลักอทิปปัจจยตาหลักปฏิจสมุปบาท กรรมและสังสารวัฏ ประเพณีที่เกี่ยวกับการเกิดในพุทธกาลมี ๒ ระดับ คือ ราชสำนักและประชาชนทั่วไป โดยมีความเกี่ยวข้องกับพิธีกรรมความเชื่อทางศาสนาพราหมณ์และศาสนาอื่นๆ พระพุทธศาสนาเห็นว่า การมีประเพณีเกี่ยวกับการเกิด เป็นสิ่งที่มีประโยชน์ในฐานะที่เป็นเครื่องมือทำให้นุชนรู้จักคุณค่าของการเกิด และทำให้นุชนได้มีโอกาส มีปฏิสัมพันธ์กันในเรื่องเกี่ยวกับการเกิดในแต่ละครั้ง”^{๒๖}

พระมหาสังเวย ธมฺมเนตติโก ได้ศึกษาเรื่อง “ชีวิตภิกษุณีกับการบรรลุอรหัตตผลเฉพาะที่ปรากฏในเถรคณา พบว่า การบรรลุอรหัตตผลของภิกษุณีแต่ละรูป มีส่วนสัมพันธ์กับภูมิหลังในอดีตชาติและภูมิหลังในชาติปัจจุบัน อดีตชาติของภิกษุณีทุกรูปเคยพบพระพุทธเจ้า ตั้งความปรารถนาการบรรลุธรรมต่อพระพักตร์ของพระพุทธเจ้า เคยสร้างกุศลต่างๆ เช่น การให้ทานชาติปัจจุบันซึ่งเป็นชาติสุดท้าย ภิกษุณีทุกรูปแม้จะมาจากชาติตระกูลต่างกัน มีการศึกษาและอุปนิสัยแตกต่างกัน แต่บทบาททางสังคมเหล่านี้ก็ได้เป็นอุปสรรคต่อการบรรลุอรหัตตผลแต่อย่างใด เมื่อมีความพร้อมทุกรูปก็สามารถบรรลุอรหัตตผล แต่ความพร้อมในชาติปัจจุบันก็สัมพันธ์กับภูมิหลังในอดีตชาติอย่างแน่นแฟ้น”^{๒๗}

รังษิ สุนทนต์ ได้ศึกษาเรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์บทบาทของอนาถบิณฑิกอุบาสิกที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา” ผลการศึกษาพบว่า “พระพุทธเจ้าพระนามว่าปทุมุตตระ เป็น

^{๒๕} พระครูธรรมธรรมาภรณ์ (ไกรทอง), “ศึกษาเปรียบเทียบชีวประวัติและการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระรัฐบาล และพระสาวกผู้บวชด้วยศรัทธา”, **วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พระพุทธศาสนา)**, (อยุธยา : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

^{๒๖} พระธวัชชัย ญาณธโร (ศิริสุขชัยวุฒิ), “ศึกษาเปรียบเทียบประเพณีเกี่ยวกับการเกิดในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาทกับสังคมไทย”, **วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาพระพุทธศาสนา**, (อยุธยา : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

^{๒๗} พระมหาสังเวย ธมฺมเนตติโก, “การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องชีวิตภิกษุณีกับการบรรลุอรหัตตผลเฉพาะที่ปรากฏในเถรคณา”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์, ๒๕๓๖).

พระพุทธเจ้าที่พระอรหันตสาวกระดับเอตทัคคะของพระพุทธเจ้าโคดมเกือบทุกท่านได้เคยเกิดพบมาแล้ว มีพระประวัติโดยย่อ คือ พระพุทธเจ้าพระนามว่าปทุมุตตระ เสด็จอุบัติในตระกูลกษัตริย์ในกรุงหงสาวดี พระบิดาพระนามว่าอานนท์พระมารดาพระนามว่าสุชาดา พระองค์มีปราสาทที่พระบิดาโปรดให้สร้างเป็นที่ประทับ ๓ หลัง คือ ปราสาทนารี ปราสาทพาหนา ปราสาทยสวดี มีพระมเหสีพระนามว่าวาสุลัตถาเทวีมีพระโอรสพระนามว่าอุตตระ มีพระสนมนารีกำนัลใน ๔ หมื่น ๓ พันนาง ทรงครองฆราวาสวิสัยอยู่ ๑ หมื่นปี ทรงทอดพระเนตรเห็นเทวทูต ๔ คือ คนแก่ คนเจ็บ คนตายและบรรพชิต แล้วจึงเสด็จออกผนวช โดยประทับยสวดีปราสาทเป็นราชยานเสด็จออกผนวชทรงบำเพ็ญเพียรอยู่ ๗ วันจึงสำเร็จพระอนุตรสัมมาสัมโพธิญาณ ณ ต้นสละ (ต้นข่าน้ำ) หรือต้นสาละ”^{๒๘}

ไพรัช ลาวัณยากุล ได้ศึกษาเรื่อง "การศึกษาเชิงวิเคราะห์วิธีการศึกษาเพื่อบรรลุธรรมของพระราहुลเถระ" ผลการศึกษาพบว่า “คัมภีร์บรรยายประวัติของพระราहुลเถระทั้งอดีตชาติและปัจจุบันชาติ ในอดีตชาติ พระราहुลได้พบพระปทุมุตระพุทธเจ้า เคยตั้งความปรารถนาเพื่อความเป็นพระพุทธชินรส มีความเกี่ยวข้องกับพระสิทธัตถพุทธเจ้า (พระพุทธบิดา) มาแล้ว ๑๕ ชาติ ในปัจจุบันชาติ พระราहुลประสูติในวรรณะกษัตริย์ เป็นพระโอรสของพระสิทธัตถกุมาร (พระพุทธบิดา) ตระกูลศากยวงศ์ กรุงกบิลพัสดุ์ (ปัจจุบันตั้งอยู่ในประเทศเนปาล) พระราहुลบรรพชาเป็นสามเณรองค์แรกในพระพุทธศาสนา เป็นผู้ใคร่การศึกษามีกัลยาณมิตรคอยพรั่งสอน การปฏิบัติธรรมของพระราहुลสอดคล้องกับปาริสุทธีสีล ๔ จุดศูนย์กลาง และความรู้ประมาณในภัตตาคาร การศึกษาปฏิบัติของพระราहुลปรากฏในพระสูตรสำคัญ เช่น มหาราहुโลวาทสูตร จุฬราहुโลวาทสูตร ภายหลังได้รับยกย่องว่าเป็นผู้ใคร่ในการศึกษายุคปัจจุบันเป็นยุคข้อมูลข่าวสาร เป็นยุคที่โลกไร้พรมแดนแห่งการเรียนรู้ข้อมูลข่าวสารถูกส่งผ่านรอบตัวเราอยู่ตลอดเวลา จำเป็นต้องคัดเลือกเฉพาะข้อมูลที่มีประโยชน์เท่านั้น การประยุกต์ปฏิบัติ (ความเป็นผู้ใคร่ในการศึกษา) ของพระราहुลจึงนับว่าสำคัญและจำเป็นต่อสังคมในยุคโลกาภิวัตน์ ทั้งเพื่อประโยชน์ตนและส่วนรวม”^{๒๙}

อัญชลี ถิรเนตร ได้ศึกษาเรื่อง “กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจในหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าภายใต้ทฤษฎีกระบวนการทัศนการเล่าเรื่อง” ผลการศึกษาพบว่า “พระพุทธองค์ทรงมีวิธีการสอนหรือการแสดงธรรมด้วยการชักจูงความสนใจ ชวนให้ติดตามเรื่องราวอย่างต่อเนื่อง ทรงเลือกใช้การดำเนินเรื่องด้วยเหตุผลที่มีน้ำหนักเข้ามาประกอบคำสอน ทรงบอกเล่าจาก

^{๒๘} รังษี สุนทนต์, “การศึกษาวิเคราะห์บทบาทของอนาถบิณฑิกอุบาสกที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๔), หน้า ๓๑.

^{๒๙} ไพรัช ลาวัณยากุล, “การศึกษาเชิงวิเคราะห์วิธีการศึกษาเพื่อบรรลุธรรมของพระราहुลเถระ”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พระพุทธศาสนา)**, (กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๔).

ประสบการณ์ตรง ตลอดจนวิธีการเปรียบเทียบ อุปมาอุปมัยจากสิ่งใกล้ตัวตามธรรมชาติ เพื่ออธิบายถึงรูปธรรมและนามธรรมให้เป็นที่เข้าใจง่ายสำหรับผู้ฟัง”^{๓๐}

สุนทรี สุริยะรังษี ได้ศึกษาเรื่อง “บทบาทของคฤหัสถ์ผู้เผยแผ่พระพุทธศาสนา เฉพาะอุบาสิกที่ได้รับการยกย่อง” ผลการศึกษาพบว่า “มีความเป็นเลิศ ๑๐ ทั้งคน ล้วนแต่มีศรัทธา และทิวทัศน์ที่มั่นคง ไม่หวั่นไหวคลอนแคลนในคุณของพระรัตนตรัย เป็นผู้ที่สมบูรณ์ด้วยเบญจศีลพร้อมด้วยปัญญาสามารถดำรงชีวิตในฐานะคฤหัสถ์ที่มีการงานเลี้ยงชีพและได้ทรัพย์มาอย่างสุจริต โดยจิตใจไม่ตกเป็นทาสของทรัพย์สมบัติและโลกามิอื่น ๆ จึงเป็นอยู่ด้วยจิตที่เบิกบาน มีทุกข์เบาบาง นับว่าเป็นผู้ประเสริฐที่เรียกว่าพระโสดาบัน”^{๓๑}

สรุป พระสิวลีเถระเป็นพระอรหันต์ที่มีบทบาทไม่โดดเด่นเหมือนพระอรหันต์องค์อื่นแต่ท่านก็เป็นผู้ที่คอยผลักดันพระศาสนาให้ก้าวไปจนถึงปัจจุบัน โดยอาจเปรียบเทียบกับพระอรหันต์องค์อื่นแล้วไม่น้อยหน้าองค์อื่น เพราะพระอรหันต์แต่ละองค์ก็มีหน้าที่ที่คอยผลักดันพระพุทธศาสนาเท่าเทียมกัน แต่สังคมไทยในปัจจุบันติดกับความเชื่อเกี่ยวกับโชค ลาภ เงินทองจึงไปตรงกับประวัติของพระสิวลีเถระจึงทำให้สังคมไทยกราบไหว้พระสิวลีเถระเพื่อหวังในลาภสักการะแบบท่านแต่ที่จริงแล้วเป็นการสั่งสมบุญกุศลมาแต่ชาติปางก่อน

๑.๗ วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) เป็นหลัก และจะใช้ข้อมูลภาคสนามบางส่วน โดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้เกี่ยวข้อง (Indepth Interview) เป็นหลัก มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

๑.๗.๑ ขั้นที่ ๑ เป็นการศึกษาข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Source) จากพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พุทธศักราช ๒๕๓๙ เกี่ยวกับประวัติของพระสิวลีเถระ พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับหลวง ๔๕ เล่ม กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ พุทธศักราช ๒๕๒๕ พระไตรปิฎกอรรถกถาภาษาไทย ๙๑ เล่ม มูลนิธิมหามกุฏราชวิทยาลัย พุทธศักราช ๒๕๔๘ รวมทั้งอรรถกถา ฎีกาและอนุฎีกาทั้งภาษาบาลีและภาษาไทย

^{๓๐} อัญชลี ถิรเนตร. “กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจในหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า”, **วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๓).

^{๓๑} สุนทรี สุริยะรังษี. “การศึกษาเชิงวิเคราะห์บทบาทของคฤหัสถ์ผู้เผยแผ่พระพุทธศาสนา : ศึกษาเฉพาะกรณีอุบาสิกที่ได้รับการยกย่อง”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๔).

๑.๗.๒ ศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Source) ได้แก่เอกสารวิชาการและ ตำราเรียน ตลอดจนเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้

๑.๗.๓ ศึกษาภาคสนามโดยใช้แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ เจ้าอาวาสและบุคคลที่มีความศรัทธาในพระสิวลีเถระ ซึ่งอยู่ในพื้นที่ อำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์

๑.๘ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑.๗.๑ ทำให้ทราบประวัติความเป็นมาของพระสิวลีเถระที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท อย่างชัดเจน

๑.๗.๒ ทำให้ทราบบทบาทของพระสิวลีเถระที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท

๑.๒.๓ ทำให้ทราบอิทธิพลของพระสิวลีเถระที่มีต่อสังคมไทยปัจจุบัน และการเสนอแนวทางการปฏิบัติตนของชาวพุทธถึงศรัทธาและการปฏิบัติตนอย่างถูกต้องและยั่งยืน